

PAPER DETAILS

TITLE: Kanuni Babanın Evlilik Birliği İçinde Dogan Çocuk İçin Yaptığı Masrafları Biyolojik Babadan İsteme Hakkı ve Kapsamı

AUTHORS: İsmahan Gülen Erdoğan

PAGES: 239-270

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3567914>

Hukuk Fakültesi Dergisi
Ankara Hacı Bayram Veli University
Faculty of Law Review

ISSN: 2651-4141 e-ISSN: 2667-4068
Cilt / Volume XXVIII Ekim / October 2024 Sayı / No. 4

**KANUNİ BABANIN EVLİLİK BİRLİĞİ İÇİNDE DOĞAN ÇOCUK
İÇİN YAPTIĞI MASRAFLARI BİYOLOJİK BABADAN İSTEME
HAKKI VE KAPSAMI**

THE RIGHT AND THE SCOPE OF CLAIMING OF THE LEGAL
FATHER THE EXPENSES, HE MADE FOR THE CHILD, WHO WAS
BORN WITHIN THE MARRIAGE UNION FROM THE BIOLOGICAL
FATHER

İsmahan GÜLEN ERDOĞAN*

ÖZET

Soybağı, bir kimsenin anası ve babası arasındaki kan bağıını ifade etmektedir. Çocuk ile baba arasındaki bu bağ, kural olarak evlilik ile kurulmaktadır. Ancak söz konusu bu bağ mutlak değildir. Evlilik birliği içinde doğan çocuğun babası kanuni babadır. Çocuk evlilik birliği içinde doğmuş olsa da genetik baba başka biri olabilir. Bu durum ikircikli bir hal yaratmaktadır. Fakat daha sonra dava yolu ile biyolojik baba tespit edilerek, çocuğun gerçek babası ile soybağı kurulması mümkündür. Çocuğun doğumundan başlayarak biyolojik babanın tespit edilmesine kadar geçen sürede çocuğun bakım, eğitim ve koruma giderlerini kanuni baba karşılamaktadır. Esasında biyolojik baba tarafından karşılanması gereken masraflar, kanuni baba tarafından, nafaka yükümlülüğünü yerine getirme ve kendi görevi olduğu bilinci ile üstlenilmiştir. Bu durum kanuni baba ile biyolojik babayı karşı karşıya getirmektedir. Çalışmamızda, “Kanuni baba, yaptığı masrafları biyolojik babadan talep edebilir mi?”, “Talebinin muhtevası nedir?”, “Bu kapsamda her türlü masrafın talep edilmesi mümkün müdür?” vb. sorulara, Türk ve Alman hukuku literatüründen faydalanmak

* **Dr. Öğr. Üyesi**, Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı/ISPARTA,, **E-posta:** ismgulenerdogan@gmail.com, **ORCID:** 0009-0006-9246-7637, **DOI:** 10.34246/ahbvuhfd.1397874.

• **Atıf Şekli/ Cite As:** Gülen Erdoğan İ, “Kanuni Babanın Evlilik Birliği İçinde Doğan Çocuk İçin Yaptığı Masrafları Biyolojik Babadan İsteme Hakkı ve Kapsamı”, *AHBVÜ Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(4), 2024, s.239-270.

• **İntihal/ Plagiarism:** Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. / This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

suretiyle cevaplar sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Soybağı, Nafaka ymllğ, Kanuni baba, Biyolojik baba, Masrafların iadesi.

ABSTRACT

The paternity expresses the blood tie between the father and mother of a person. As a rule, this tie between father and child is established by marriage. But, this tie in question is not absolute. The father of a child, who was born within the marriage union, is the legal father. Even if the child is born in the marriage union, genetic father can be someone else. This situation creates an indecisive situation. But, later it is possible to establish paternity with the real father with detection of biological father by means of court proceedings. The education, care and protection expenses of the child within the period starting from birth until detection of the biological father, are met by the legal father. Actually, the expenses, required to be paid by the biological father, are undertaken by the legal father with conscience of carrying out the alimony liability and considering these as his own tasks. This situation brings the biological father against the legal father. "Can the legal father claim these expenses from biological father?", "What might be the content of this claim?", "Is it possible to claim all kinds of expenses in this context?" We will search answers to these and similar questions in our study by benefiting from literature of German and Turkish Laws.

Keywords: Paternity, Alimony liability, Legal father, Biological father, Return of expenses.

EXTENDED ABSTRACT

The development of the technology in recent years and the advances, recorded in medicine also concern the world of law closely. One of the institutions in the centre of this concern is the family law. Particularly, the detection of the legal status of mother and father becomes gradually more complicated. Correspondingly, the concepts, such as "Legal Father", "Genetic Father", "Desired Father", "Biological Mom", "Surrogate Mother" have had a foothold in the family terminology. Aforesaid situation bears legal consequences not only from the angle of family law, law of persons, but also from the angle of obligations law.

Marriage is not an absolute institution, that establishes paternity between father and child. Even if the child is born in the marriage union, genetic father can be someone else. This situation creates an indecisive situation. The father of the child, who is born in a marriage union, is legal father. But, status of legal father can change later as based on the law or by means of a lawsuit since it is not fixed as in the legal status of mother and paternity is established with real father of the child by detecting the biological father. This situation bears significant results particularly from the angle of fulfilling the alimony liability or its return. The legal father had provided the nursing, education and protection expenses of the child during the period, lasted starting from

the birth until detection of the real father. Actually, the expenses, required to be met by the biological father, had been undertaken by the legal father with the conscious of they are being his own tasks. This situation brings the legal father up against biological father. As there is an arrangement in German Law § 1607 III 2 in German Civil Law (BGB) related to the expense claim of legal father from biological father, these claims are forwarded as based on the provisions of wrongful act, unjustified enrichment or acting without authority in Turkish law.

In this study, we have tried to investigate on which basis the legal father would be able to claim the expenses, he made by believing he is fulfilling his alimony liability against his child, from the biological father later on. We have moved from the point of acceptance/learning of biological father with paternity rejection lawsuit that he has a child and by taking into consideration that biological father is not vicious.

Our study consists of four main titles. In the first title, the issue of belonging of the absorption liability of the child's expenses to the mother and father have been explained. The forms of establishing of paternity relation of the child with both father and mother have been reviewed under the second title. On which provisions, the expenses, made for the child will be able to be claimed forms the subject of the third title. The norms related to the claim have been given a place by opening three sub-titles here. According to this, it has been examined whether the conditions of the provisions of unjustified enrichment, acting without authority and wrongful act have been formed or not. Finally, the issue of the competition of the norms amongst these three separate institutions has been addressed in the fourth title.

Our study, which has been made by reading of the books, that form the main sources of German and Turkish law literatures and reviewing of the first degree court, supreme court and federal supreme court orders related to the subject, has taken its final form. According to this, our study has been completed by advising that it will be more practical and freer of discussion if an independent, autonomous arrangement is made in Turkish Civil law as it is in German law §§ 1607 III BGB i. v. m. 1613 II BGB without referring to the secondary provisions after it is detected that the legal father will be able to claim his expenses, he had made for the child from the biological father in accordance with the provisions of unjustified enrichment.

GİRİŞ

Son yıllarda gelişen teknoloji ve tıbbi alanda kaydedilen ilerlemeler, hukuk dünyasını da yakından ilgilendirmektedir. Bu ilginin odağında olan kurumlardan biri de aile hukukudur. Özellikle de ana ve babaya ait yasal statünün tespiti giderek karmaşık bir hal almaktadır. Buna bağlı olarak “kanuni baba”, “genetik baba”, “istenen baba”, “biyolojik ana”, “taşıyıcı

anne” vb. kavramlar artık aile hukuku terminolojisinde yer edinmiştir. Söz konusu durum, sadece aile hukuku, kişiler hukuku açısından değil; borçlar hukuku açısından da sonuç doğurmaktadır.

Evlilik, çocuk ile baba arasında soybağının kurulmasını sağlayan mutlak bir kurum değildir. Çocuk, evlilik birliği içinde doğmuş olsa da genetik baba başka biri olabilir. Bu durum ikircikli bir hal yaratmaktadır. Evlilik birliği içinde doğan çocuğun babası kanuni babadır. Fakat babanın hukuki statüsü, ananın hukuki statüsünde olduğu gibi sabit olmadığından sonradan kanuna dayalı olarak veya dava yolu ile değişebilir ve biyolojik baba tespit edilerek, çocuğun gerçek babası ile soybağı kurulabilir. Bu durum, özellikle nafaka yükümlülüğünün yerine getirilmesi veya iadesi bakımından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Çocuğun doğumundan başlayarak, gerçek babasının tespit edilmesine kadar geçen sürede çocuğa ait bakım, eğitim ve koruma giderleri kanuni baba karşılamaktadır. Esasında biyolojik baba tarafından karşılanması gereken masraflar, kanuni baba tarafından, kendi görevi olduğu bilinci ile üstlenilmiştir. Bu durum kanuni baba ile biyolojik babayı karşı karşıya getirmektedir. Kanuni babanın çocuk için yaptığı masrafları biyolojik babadan talebine ilişkin Alman hukukunda § 1607 III 2 Alman Medeni Kanunu’nda (BGB) özel bir düzenleme¹ varken, Türk hukukunda söz konusu talepler haksız fiil, sebepsiz zenginleşme veya vekâletsiz iş görme hükümlerine dayanılarak ileri sürülebilmektedir².

Biz de bu çalışmamızda, kanuni babanın kendi çocuğuna karşı nafaka yükümlülüğünü yerine getirdiğine inanarak yaptığı masrafları, sonrandan biyolojik babadan hangi hükümlere dayanarak talep edebileceğini incelemeye çalıştık. Konu, biyolojik babanın, soybağının reddi davası ile bir çocuğu olduğunu öğrenmesi kabulünden hareket edilip, biyolojik babanın kötü niyetli olmadığı varsayılarak ele alınmıştır.

I. ÇOCUĞUN GİDERLERİNİ KARŞILAMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ

¹ BGH, Beschluss vom 19.9.2018 – XII ZB 385/17, NJW 2018, 3648; BGH, Urteil vom 16. 4. 2008- XII ZR 144/06 (OLG Celle), NJW 2008, 2433; Michael J. Zimmerman, “Der Unterhaltsregress des Scheinvaters bei inzidenter Vaterschaftsfeststellung”, FPR Heft 7, 2008, s. 327; OLG Köln, Beschluss vom 18.03.2002- 27 WF 41/02 BeckRS 2002, 5937.

² Yargıtay 2. HD, 4.6.2012, E. 2012/10167, K. 2012/14891, ve YHGK, 19.03.2019, E. 2019/85, K. 2019/314, <<https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e->; <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e->>, Erişim Tarihi 18 Eylül 2023; Mehmet Akçaal, “Evlilik Birliği İçinde Doğan Çocuklar İçin Koca Tarafından Yapılan Giderlerin Biyolojik Babadan Talebinin Hukuki Dayanağı”, *ABÜHFD*, (14), 2019, s. 443.

Ergin olmayan çocuk, Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 335/I gereğince hem annenin hem de babanın velayeti altındadır. Velayet hakkı, ana ve baba ile çocuk arasında soybağının kurulması ile doğar³. TMK m. 321 vd.'nda düzenlenen soybağına ilişkin hükümler, velayet hakkına bağlı olan (TMK m. 335 vd.) ve velayet hakkına bağlı olmayan (TMK m. 321 vd.) şeklinde iki bölümden oluşmaktadır. Çocuğun bakım, eğitim ve korunması için gerekli giderlerin karşılanması velayet hakkından, dolayısıyla evlilik birliğinin devamından bağımsızdır. TMK m. 327'de, ana ve baba, çocuğun giderlerini müştereken karşılamakla yükümlü kılınmıştır⁴. Kanundan kaynaklanan bu yükümlülük hem anne hem de baba için bağlayıcıdır ve belli bir süre ile sınırlıdır. Kural olarak çocuk ergin oluncaya kadar ana ve baba bu yükümlülüklerini yerine getirmekle mükelleftir. Ancak çocuğun ergin olması ve eğitimine devam etmesi durumunda ana babanın çocuğun bakım, eğitim ve korunma giderlerini karşılama yükümlülüğü devam etmektedir (TMK m. 328/III)⁵. Söz konusu yükümlülüğün kapsamının belirlenmesinde çocuğun ihtiyaçları ile ana ve babanın ekonomik gücü dikkate alınması gereken iki önemli kriterdir⁶.

Alman hukukunda § 1603 II BGB gereğince ebeveyn (*Eltern*) ergin olmayan çocuğa karşı nafaka yükümlülüğünü yerine getirmekle mükelleftir. Bu yükümlülük, ergin olup da eğitimi devam eden ve de aynı evde yaşayan çocukların yirmi bir yaşına gelmesine kadar devam etmektedir. Nafaka, ebeveyn için bir yükümlülük iken çocuk için bir haktır. Çocuğun ebeveyninden talep edebileceği bu hakkın, § 1607 III BGB' de üçüncü bir kişiye rücu edilebileceği düzenlenmektedir⁷. Mezkûr kanun maddesi nafaka yükümlüsü olmadığı halde çocuğun masraflarını üstlenmiş üçüncü kişilerin yaptıkları bu masrafları biyolojik babadan talep edebileceklerini öngörmektedir⁸. Asli

³ Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 23. Baskı, Turhan Kitabevi, 2019, ("Borçlar Genel"), s. 503; Turgut Akıntürk/Derya Ateş, *Türk Medeni Hukuku*, Cilt: II, Aile Hukuku, 20. Baskı Beta Yayınları, 2017, s. 409; Zafer Zeytin/Ömer Ergün, *Türk Medeni Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 209.

⁴ Christian Huber, "Unterhaltsverpflichtung des nichtehelichen Vaters gegenüber Kind und Mutter", FPR, Heft 5, 2005, s. 189.

⁵ Bilge Öztan, *Aile Hukuku*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, 2015, s. 1057.

⁶ Akıntürk/Ateş, s. 400; Öztan, s. 1045.

⁷ Gerd Weinreich / Michael Klein, *Familienrecht Kommentar*, 6. Auflage, Luchterhand Verlag, 2019, 1206 vd.

⁸ Dieter Schwab, *Familienrecht*, 31. Auflage, C. H. Beck, 2023, s. 306; Saskia Lettmaier, *Familienrecht*, 2022, s. 242; Thomas Rauscher, *Familienrecht*, 2. Auflage, C. F. Müller, 2008,

nafaka sorumlusu olmayan üçüncü kişi olarak kanuni baba, akrabalar ve ebeveynlerden biri sayılmıştır⁹. Kanuni baba nafaka yükümlüsü olmadığı halde, gerçek baba olduğu inancı ile söz konusu yükümlülükleri yerine getirmiştir. Böylece çocuğun biyolojik babasına karşı olan nafaka hakkı mezkûr kanun maddesi gereğince kanuni babaya geçecektir. Baba, kanunun kendisine tanıdığı bu hakka dayanarak bütün nafaka giderlerinin iadesini biyolojik babadan talep edebilecektir (*Regressanspruch des Scheinvaters*)¹⁰. Ancak bu iadenin gerçekleşebilmesi için öncelikle gerçek babanın kim olduğunun belirlenmesi yani soybağının tespiti gerekmektedir¹¹.

II. ÇOCUK İLE SOYBAĞININ KURULMASI VE SONA ERMESİ

İnsanın kendi soyunu veya hangi aileye mensup olduğunu bilmek istemesi, anayasal bir haktır¹². Soybağının tespit edilmesine yönelik kanuni düzenlemelerin yapılmasının temelinde bu anayasal hak yatmaktadır. Kişilik hakkının kapsamına dâhil edilen bu hakkın korunması için genetik olarak soybağının tespit edilmesinin çok önemli olduğu fakat çocuk ile ana baba arasındaki yasal statünün belirlenmesi için tek bir imkân olmadığı savunulmaktadır¹³. Bundan dolayı da soybağı kavramı yerine “*yasal ebeveyn-çocuk tahsisi*” kavramının kullanılması gerektiği ileri sürülmüştür¹⁴. Soybağı

s. 756.

⁹ Beate Heiss/Hans Heiss/Winfried Born, *Unterhaltsrecht*, 61. Ergänzungslieferung, C.H.Beck, 2022, Rn. 483; Tobias Knahn/Walther Siede/Mathias Grandel/Roland Stockmann, *Familienrecht*, 3. Auflage, Nomos Verlag, 2021, Rn. 2.

¹⁰ Knahn/Siede/Grandel/Stockmann, Rn. 1-14; Christopher Schmidt, “Regress des Scheinvaters gegen die Mutter?” NJW, Heft 37, 2015, s. 2694; Marina Wellenhofer, *Familienrecht*, 5. Auflage, C. H. Beck, 2019, s. 297; Karin Meyer-Götz, *Familienrecht*, 4. Auflage, Nomos, 2018, s. 879; Schwab, s. 306: “Unterhaltsregress” olarak da tanımlanmaktadır.

¹¹ OLG Hamm, Urteil vom 14.02.2007, Az.: 11 UF 210/06, <<https://www.olg-hamm.nrw.de/behoerde>> Erişim Tarihi 3 Ekim 2023.

¹² K. Ali Sonat, “Soybağının Tespiti Amacıyla İsteğe Dayalı Olarak Yapılan Gen İncelemeleri”, *MÜHF-HAD* 19(3), 2013, s. 370; Dieter Hahn/Wolfgang Hau/Roman Poseck, § 1591 BGB, BeckOK, 63. Edition, C.H.Beck, 2022, Rn. 17; Philipp Reuss/Beate Gsell/Wolfgang Krüger/Stephan Lorenz/Christoph Reymann, § 1598a BGB, BeckOGK, C. H. Beck, 2022, Rn. 5,140; Rüdiger Ernst: “Abstammungsrecht – Die Reform ist vorbereitet! Eine tour d’horizon zum Beginn der Legislaturperiode”, *NZFam*, Heft 10, 2018, s. 445

¹³ Marko Oldenburger, “Abstammungsrecht 2.0?”, *NZFam*, Heft 22, 2020, s. 985; AG Essen (17 C), Urteil vom 17.09.2014- 17 C 288/13, BeckRS 2015, 11700; Alfred Wolf, “Kleinmachnow, Biologische Abstammung und rechtliche Zuordnung- Eine Annäherung mit Hindernissen”, NJW, Heft 34, 2005, s. 2417.

¹⁴ Ernst, s. 447.

hukuku, çocuk-ebevyen arasındaki ilişkinin düzenlenmesi ile ilgilenmektedir¹⁵. Bu açıdan ananın ve babanın kim olduğunun ve de çocuğun kimin olduğuna dair yasal statünün belirlenmesi gereklidir. Kanun koyucu, çocuğun nesebinin biyolojik aileye özgülenerak tespit edilmesini benimsemektedir¹⁶. Çocuk ile baba arasında soybağının kurulması, birincil yol olarak ana ile evlilik ya da ikincil yol olarak tanıma veya mahkeme kararı ile mümkündür¹⁷. Ana ile evli olan koca kanuni babadır¹⁸. Ana evli değilse tanıma yoluyla babalık ilişkisi kurulabilir¹⁹. Bu durumda baba “*istenen baba*” (*wunschvater*) konumundadır²⁰. Ancak çocuğun anası ile kurduğu soybağı şekli, babası ile kurduğu soybağı şeklinden farklıdır. TMK m. 282/I’e göre, çocuğun anasıyla soybağı, doğum ile kurulmaktadır. Çocuğu kim doğurduysa anası da o kişidir²¹. Doğum, ana ile çocuk arasındaki soybağının kurulması için tek şarttır; bunun dışında bir şart aranmamaktır. Anaya karşı soybağının reddi davası açılmaz²². Fakat babanın hukuki statüsü ananın hukuki statüsünde olduğu gibi sabit değildir; kanuna dayalı olarak veya mahkeme yoluyla değişebilmektedir²³. Ananın evli olması, çocuk ile ana arasında soybağının kurulmasında aranan bir kriter değildir²⁴. Buna karşın, evlilik, baba ile çocuk arasında soybağının kurulmasını sağlayan

¹⁵ Ernst, s. 443.

¹⁶ Wolf, s. 2417.

¹⁷ Ernst, s. 445; Martin Gutzeit/Dagma Kaiserr/Klaus Schnitzler/Roger Schlling/Anne Sanders, *Familienrecht*, 4. Auflage, Nomos Verlag, 2022, Rn. 1; YHGK, 7.3.2012, E. 2011/2-775, K. 2012/116, <<https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-2004-2274-k-2004-3344-t-17-03-2004-nufus-kaydinin-duzeltilmesi/107701/>> Erişim Tarihi 31 Ağustos 2023; Yalçın Tosun/Ece Baş, “Soybağının Reddi Davasında ve Babalık Davasında Süreler İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi”, *BAÜHFD*, 9(123-124), Kasım-Aralık 2014, s. 100; Martin Löhnig, “Abstammungsrecht: Sozialer, rechtlicher Vater vs. leiblicher, nicht rechtlicher Vater?” *NZFam*, Heft 4, 2017, s. 141.

¹⁸ Ulrike Selg/Beate Gsell/Wolfgang Krüger/Stephan Lorenz/Christoph Reymann, § 1601 BGB, BeckOGK, C. H. Beck, 2022, Rn. 36.

¹⁹ Huber, s. 189.

²⁰ Oldenburger, s. 985; Selg/Gsell/Krüger/Lorenz/Reymann, Rn. 36.

²¹ Magdalena Mayr, „Rechte am Embryo“– Zivil- und familienrechtliche Fragestellungen im Rahmen der in-vitro-Fertilisation”, *NZFam*, Heft 20, 2018, s. 916; Selg/Gsell/Krüger/Lorenz/Reymann, Rn. 33; Oldenburger, s. 985.

²² Marina Wellenhofer, § 1599 BGB, MüKoBGB, 8. Auflage, C. H. Beck, 2020, Rn. 18; Selg/Gsell /Krüger/Lorenz/Reymann, Rn. 33; Fakat çocuk edinmeye ilişkin alternatif tıbbi yöntemler son yıllarda çok geliştiği için anaya yönelik soybağının reddi davaları açılıp açılmayacağı tartışılmaktadır: Reuss/Gsell/Krüger/Lorenz/Reymann, Rn. 142.

²³ Selg/Gsell/Krüger/Lorenz/Reymann, Rn. 35.

²⁴ Akıntürk/Ateş, s. 327 vd.; Aydın Zevkliler/Şeref Ertas/Ayşe Havutçu/Damla Gürpınar, *Medeni Hukuk, Temel Bilgiler*, 9. Bası, Turhan Kitabevi, 2015, s. 307.

çok önemli bir imkândır. TMK m. 285 gereğince, evlilik birliği devam ederken veya evliliğin sona ermesinden itibaren üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır²⁵. Bu durum, babalık karinesi olarak ifade edilmektedir²⁶. Söz konusu karine, TMK m. 286'ya göre açılacak soybağının reddi davası ile çürütülebilir²⁷. Bu dava, TMK m. 289 gereğince kural olarak koca veya çocuk tarafından açılabilir²⁸. Tabi burada ergin olmayan çocuğa Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından kayyım atanması gereklidir (TMK m. 291/II). Alman hukukunda soybağının reddi davası, 30 Nisan 2004 tarihinde yapılan değişiklik ile §§ 1599 ve 1600 BGB maddeleri gereğince sadece ana, çocuk ve kanuni baba tarafından değil artık biyolojik baba tarafından da açılabilmektedir²⁹. Bundan başka, Alman İnsanlarda Genetik İnceleme Yapılması Hakkında Kanun'un § 17 (GenDG)'de soybağının reddi davasından bağımsız olarak, ana, baba ve çocuğa soybağının tespiti talep etme hakkı tanımaktadır³⁰.

Çocuk tarafından açılacak soybağının reddi davasında ana ve baba davalı durumundadır (TMK m. 286/II)³¹. Çocuk ergin olduktan sonra TMK m. 289/III gereğince bir yıl içinde soybağının reddi davası açabilir. Koca, çocuk veya kayyım tarafından açılacak soybağının reddi davalarına ilişkin hak düşürücü süreler, TMK m. 289 vd. maddelerinde düzenlenmiştir³². Çocuğun genetik babasına bağlanabilmesi için mevcut soybağının kaldırılması çocuğun

²⁵ Bu şart Alman hukukunda 1998'den sonra geçerliliğini yitirmiştir: Ernst, s. 443.

²⁶ Hayrünisa Özdemir/Ahmet Cemal Ruhi, *Çocuk Hukuku*, Adalet Yayınevi, 2012, s. 342; Zevkliler/Ertas/Havutçu/Gürpınar, s. 307.

²⁷ Nüfus Kaydının düzeltilmesine ilişkin açılan davada soybağının reddi/tespiti talep edilemez. Bknz. Yargıtay 2. HD, 17.03.2004, E. 2004/2274, K. 2004/3344: söz konusu kararda Yargıtay gerçek durumu göstermeyen yanlış nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin bir talep olduğunu, TMK 286. ve 291. maddelerinde düzenlenen soybağının reddi ile ilgisi bulunmadığını belirtmiştir. Yine YHGK 7.3.2012, E. 2011/2-775, K. 2012/116, < <https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-/> Erişim Tarihi 30 Ağustos 2023: kararda soybağı davası ile kayıt düzeltme davası, sonuçları bakımından benzerlik göstermekte ise de, içerik ve yargılama kuralları açısından kendilerine özgü ve Kanun'un özel hükümlerine tabi oldukları belirtilmiştir. Buna göre soybağına dair hükümler 4721 Sayılı Türk Medeni Kanun'un 282. maddesi ve devamında düzenlenmiş olduğu, Aile Mahkemelerinin görevi kapsamında bulunduğu; kayıt düzeltme davalarına ilişkin 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesinde düzenlendiği ve davaların Asliye Hukuk Mahkemelerinde görüldüğü vurgulanmıştır.

²⁸ Tosun/Baş, s. 103.

²⁹ Wellenhofer, Rn. 29; Gutzeit/Kaiser/Schnitzler/Schhling/Sanders, Rn. 1.

³⁰ Andreas Spickhoff/Hermann Fenger, *Medizinrecht* 3. Auflage, C.H.Beck, 2018, Rn. 1.

³¹ Zevkliler/Ertas/Havutçu/Gürpınar s. 308.

³² YHGK 7.3.2012, E. 2011/2-775, K. 2012/116, < <https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e-/> Erişim Tarihi 31 Ağustos 2023.

yararına uygun olacaktır³³. Soybağının reddi davası mahkeme tarafından kabul edildiği takdirde, çocuk ile baba arasındaki soybağı geçmişe etkili olarak (ex tunc) ortadan kalkar³⁴. Mahkemenin soybağının reddi davasını kabul etmesi ve kocanın baba olmadığı hakkında karar vermesi neticesinde babalık karinesi çürütülmüş olur³⁵. Çocuk ile kanuni baba arasındaki soybağının ortadan kalkması ile birlikte çocuk, doğumdan itibaren soybağına sahip olmayan çocuk konumuna düşmektedir. “*Babasızlık durumu*” olarak da adlandırılan bu durumun devam etmemesi ve ivedilikle düzeltilmesi, çocuğun üstün yararının korunmasına ilişkindir³⁶. Çürütülen babalık karinesi ile birlikte kocanın, çocuğun bakım, eğitim ve koruma giderlerini karşılama ve nafaka yükümlülüğü sona erer. Nitekim kocanın kendi çocuğu sanarak soybağının ortadan kalktığı tarihe kadar yerine getirdiği edimlerin iadesini kimden ve hangi hükümlere dayanarak talep edeceği hususunun aydınlatılması gerekmektedir. Kocanın, masrafların iadesi talebini, çocukların giderlerinden müstereken sorumlu olduğu anaya karşı yöneltmesinde bir engel bulunmamaktadır. Ancak bu tür bir talebin uygulamada daha çok biyolojik babaya karşı yöneltildiği görülmektedir. Kocanın önünde, çocuğun doğumundan soybağının reddi davasının kesinleşmesine kadar geçen sürede yaptığı bütün harcamaların iadesini ve de soybağının reddi davasına ilişkin mahkeme masraflarını³⁷ TBK m. 77, TBK m. 78 veya TBK m. 526 vd. maddelerine göre ya da TBK m. 49 gereğince biyolojik babadan talep etme seçeneği bulunmaktadır³⁸.

³³ Alman Medeni Kanun’u § 1686a BGB çocuğun kanuni babada yaşamaya devam ederken, biyolojik babaya çocuk ile münasebet kurma ve çocuk hakkında kişisel bilgi alma hakkı tanımaktadır. 2013 yılında düzenlenen bu hak biyolojik babanın çocuğa karşı ilgisinin ciddiyetini ispatlama ve çocuğun üstün yararının korunması şartına bağlanmıştır. Bkz. Alexandra Altrogge/Beate Gsell/Wolfgang Krüger/Stephan Lorenz/Christoph Reymann, § 1686a BGB BeckOGK, C. H. Beck, 2021, Rn. 1; Löhnig, s. 141 vd.

³⁴ Frank Klinkhammer/Klaus Schnitzler, *Münchener Anwaltshandbuch Familienrecht*, 5. Auflage, C. H. Beck, 2020, Rn. 155; Tosun/Baş, s. 101; Selg/Gsell/Krüger/Lorenz/Reymann, Rn. 49.

³⁵ Evren Kılıçoğlu, “Gizli Babalık Testlerinin Soybağının Reddi Davasına Etkileri ve Bu Bağlamda Alman Hukukunda “Hukuki Babanın Biyolojik Babalığının Açıklığa Kavuşturulması Talebinin Tanınması”, MÜHF – HAD, 16 (3-4), 2010, s. 280.

³⁶ BGH, Urteil vom 16. 4. 2008- XII ZR 144/06 (OLG Celle), NJW 2008, 2435; Zimmerman, s. 327.

³⁷ Christian Seiler/Birgit Niepmann, *Die Rechtsprechung zur Höhe des Unterhalts* 14. Auflage, C. H. Beck, 2019, Rn. 286; J. Christoph Berndt, *Familienrecht* 4. Auflage, C. H. Beck, 2018, Rn. 101; Klinkhammer/Schnitzler, Rn. 156; LG Kempten, Beschluß vom 9. 2. 1999- 5 S 2557/98, NJWE-FER 2000, 32.

³⁸ Zimmerman, s. 327ff; AG Wipperfurth, Urteil vom 20. 3. 2000- 1 (5) C 65/98: Söz konusu kararda mahkeme kanuni babanın sebpsiz zenginleşme, haksız fiil ve de vekâletsiz iş görme

III. MASRAFLARIN İADESİ TALEBİNE İLİŞKİN HUKUKİ NORMLAR

A. Sebepsiz Zenginleşme Hükümlerine Göre Masrafların İadesi (TBK m. 77)

1. Genel Olarak

Doktrinde bir görüşe göre, koca, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak yaptığı masrafları biyolojik babadan talep edebilir. Ancak öncesinde kocanın çocuk ile arasındaki soybağı ortadan kalmış olmalıdır³⁹. Doktrindeki tanıma göre sebepsiz zenginleşme, bir kimsenin mal varlığının haklı bir sebep olmaksızın başka bir kimse aleyhine çoğalmasındır⁴⁰. TBK m. 77’de, haklı bir sebep olmaksızın bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen kişi, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlü kılınmıştır⁴¹.

2. Sebepsiz Zenginleşmenin Şartları

a. Zenginleşme

Kocanın sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak biyolojik babaya karşı yönelteceği talebin kabul edilmesi için öncelikle TBK m.77’de zikredilen şartların oluşmuş olması gereklidir. Söz konusu şartlardan ilki zenginleşmedir. Zenginleşme, bir kimsenin malvarlığında ortaya çıkan artıştır. Başka bir ifadeyle, zenginleşme, zenginleşenin malvarlığının mevcut durumu ile çoğalma olmaksızın arz edeceği durum arasındaki farkı ifade eder⁴². Zenginleşme ya aktiflerdeki artış ya da pasiflerdeki azalış ile kendini gösterebilmektedir. Ayrıca zenginleşme, müspet veya menfi olarak iki şekilde gerçekleşebilir⁴³. Menfi zenginleşme, bir kimsenin iradi olarak kendi istek ve

hükümlerine dayanarak masrafların iadesi talebini yerinde bulmamıştır. Çünkü çocukların biyolojik babası olmadığını bildiği halde çocukların giderlerini karşılamıştır.

³⁹ Zimmerman, s. 327; Werner Reinken/Wolfgang Hau/Roman Poseck, § 1607 BGB, BeckOK, 63. Edition, C. H. Beck, 2022, Rn. 25; Öztan, s. 1057; Akçaal, s. 443.

⁴⁰ Guido Eusani „Selbstvornahme des Bestellers trotz Leistungsverweigerungsrecht des Unternehmers bei verweigerter Sicherheitsleistung gem. § 648a BGB nach Abnahme“, NZBau Heft 11, 2006, s. 679.

⁴¹ M. Kemal Oğuzman/Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt:2, 12. Baskı Vedat Kitapçılık, 2016, s. 321.

⁴² Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 23. Baskı, Yetkin Yayınları, 2018, s. 882; Oğuzman/Öz, s. 322.

⁴³ O. Gökhan Antalya, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt:2, Legal Yayıncılık, 2018, s. 568; Oğuzman/Öz, s. 324 vd; Eren, s. 884.

arzusu ile yaptığı harcamalar sonucunda malvarlığında azalmanın meydana gelmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu tür giderleri zarardan ayıran unsur, harcamaların iradi olarak yapılmasıdır. Zira zarar, malvarlığındaki azalmaların irade dışı meydana gelmesi olarak ifade edilmektedir⁴⁴. Biyolojik baba tarafından yapılması gereken giderleri, kanuni baba kendi görevi olduğuna inanarak, iradi olarak yapmıştır. Bu durumda kanuni babanın malvarlığında azalma olurken biyolojik babanın malvarlığında zenginleşme vuku bulmuştur. Şu hâlde, kanuni baba, biyolojik babadan, bu kapsamda yapmış olduğu giderlerin iadesini talep edebilir.

b. Başkası Aleyhine Zenginleşme

Sebepsiz zenginleşme hükümlerinin ikinci şartı ise, başkası aleyhine zenginleşmedir⁴⁵. Başkası aleyhine zenginleşmenden bahsedebilmek için, aleyhine zenginleşme vuku bulunan kişinin malvarlığının bir kısmının, zenginleşen kişinin malvarlığına geçmiş olması gerekir. Aleyhine zenginleşme vuku bulunan kişinin malvarlığında artış olmasına engel olunması durumunda da başkası aleyhine zenginleşme söz konusu olur. Netice itibarıyla, biyolojik baba, kanuni babanın malvarlığında bir artış olmasına engel olarak, kanuni baba aleyhine zenginleşmektedir.

c. İlliyyet Bağı

Masrafların sebepsiz zenginleşme gereğince iadesi için gerekli olan üçüncü şart, zenginleşme ile zenginleştirici olay arasında illiyet bağının varlığıdır. Burada tabii illiyet bağının varlığı yeterlidir⁴⁶. Buna göre, bir kimse zenginleşirken diğer bir kimse fakirleşmiş olmalıdır. Burada biyolojik babanın malvarlığındaki zenginleşme, çocuğun giderlerine katılma yükümlülüğünü yerine getirmemekle ortaya çıkmıştır.

d. Haklı Bir Sebebin Bulunmadığı Durumlar

Son şart ise, haklı bir sebebin bulunmamasıdır. TBK m. 77/II gereğince, zenginleşenin, zenginleşmeyi iade etme yükümlülüğü, zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmaktadır. Haklı sebebin bulunmadığı haller, aşağıda kısaca ele alınmıştır.

(1) Geçerli Olmayan Bir Sebebe Dayanan Zenginleşme

⁴⁴ Eren, s. 887.

⁴⁵ Eren, s. 889.

⁴⁶ Oğuzman/Öz, s. 334; Eren, s. 896.

Hukuki sebebin geçersizliği, zenginleşmenin sebebi olabilir. Tarafların irade açıklamalarının birbiri ile uyumlu olmaması veya hukuki sebebin geçerlilik unsurlarından birinin eksik olması hallerinde haklı sebep ortadan kalkmış olduğundan zenginleşme gerçekleşmektedir⁴⁷. Kanuni baba ile biyolojik baba arasında kurulmuş bir hukuki ilişki bulunmadığından, bu ilişkinin geçersizliğinden de bahsedilemez.

(2) Gerçekleşmeyen Bir Sebebe Dayanan Zenginleşme

Haklı bir sebebin bulunmaması, gerçekleşmeyen bir hukuki sebebe dayanabilir. Bu hâlde, zenginleşme anında henüz hukuki bir sebep mevcut değildir. Bir edimin ifası gelecekteki bir olayın gerçekleşme ihtimaline dayanarak yapılmış olmalıdır. Ayrıca ifaya rağmen beklenen şart gerçekleşmemeli ve ifa eden aleyhine bir sebepsiz zenginleşme meydana gelmelidir⁴⁸. Burada edimin ifa edildiği anda gerçekte bir borç bulunmamakla beraber sebepsiz bir zenginleşme söz konusu olmamaktadır. Fakat edimin ifa edilmesine temel teşkil eden beklentinin gerçekleşmemesi durumunda, edimin baştan itibaren sebepsiz olduğu kabul edilmektedir⁴⁹. Bu durumda haklı bir sebebe dayanmayan zenginleşme meydana gelmiş olmaktadır. Buna göre ifa edenin sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre zenginleşmenin iadesini talep edebilmesi için öncelikle edimini bir beklenti doğrultusunda ifa ettiğini, beklentinin içeriğini ve de söz konusu beklentinin gerçekleşmediğini, beklentisinin boşa çıktığını ve yanlış olduğunu ispatlaması gerekmektedir. Biyolojik babanın zenginleştiği esnada, kanuni babanın TMK m. 327 gereğince çocuğun giderlerine katılma yükümlülüğü mevcuttu. Bu durum geçerli bir hukuki sebebin varlığını göstermektedir. Dolayısıyla henüz var olmayan ama ileride gerçekleşmesi beklenen ve bu beklentinin boşa çıktığı hukuki bir sebepten bahsedilemez.

(3) Sona Eren Bir Sebebe Dayanan Zenginleşme

Zenginleşme, sonradan ortadan kalkan geçersiz bir sebebe dayanarak gerçekleşebilir. Buna göre, zenginleşmenin meydana geldiği anda hukuken geçerli bir sebep mevcut iken, daha sonra sebep ortadan kalmış veya geçersiz

⁴⁷ N. Haluk Nomer, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Baskı, Beta Yayınları, 2021, s. 309 vd.

⁴⁸ Yargıtay 3.HD., 04.04.2013, E. 2013/4104, K. 2013/5835, <<https://legalbank.net/belge/y-3-hd/>> Erişim Tarihi: 07 Ağustos 2024.

⁴⁹ Nomer, s. 311.

hale gelmiş olabilir⁵⁰. Bu ortadan kalkış veya geçersiz hale geliş, geçmişe etkili bir şekilde vuku bulmalıdır. Koca ile çocuk arasında kanundan kaynaklanan soybağı geçerli bir sebep iken, soybağının reddi davası neticesinde verilen karar ile hukuki sebep geçmişe etkili olacak şekilde ortadan kalmaktadır. Başlangıçta kanuni baba, çocuğun eğitim, bakım, koruma ve nafaka giderlerini karşılamakla kanuni yükümlülüğünü yerine getirmiştir. Ancak soybağının reddi davası neticesinde kanunen böyle bir yükümlülüğün bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu yükümlülüğün ortadan kalkmış olması, biyolojik babanın zenginleşmesinin sona eren bir sebebe dayandığına işaret etmektedir.

(4) Borçlanılmamış Edimin İfası Sebebi ile Zenginleşme (TBK m. 78)

Haklı sebebin bulunmadığı hâllerden biri de borçlanılmamış bir edimin ifasıdır. TBK m. 78'e göre, borçlanmadığı edimi kendi rızası ile yerine getiren kişi, bunu ancak kendini borçlu zannederek yerine getirdiğini ispatlarsa geri isteyebilir⁵¹. Böyle bir durumda edimde bulunan kişi yanılığ içinde olduğundan, ifa yanlışlıkla gerçekleşmiştir. Kişi, borçlanmadığı edimin iadesini talep edecekse, öncelikle ifa etmek zorunda olmadığı bir borcun varlığını ispatlamalıdır⁵². Ayrıca ifada bulunan kişi, borcunu ifa etme kastıyla hareket etmiş olmalıdır. Aksi halde, ifa kastı olmadan bir zenginleşme gerçekleşmiş ise, TBK m. 78 yerine TBK m. 77 hükmüne başvurulur⁵³. İfa eden, ayrıca borcun varlığında yanılmış ve kendisini borçlu zannetmiş olmalıdır. Borcun varlığında yanılığa düşerek edimi ifa eden kişi, aynı zamanda ifa isteğine sahip olmalıdır. İlk bakışta, kocanın borçlanmadığı edimi yanılarak kendi rızası ile yerine getirdiği ve bu edimlerin iadesini TBK m. 78'e göre talep ettiği düşüncesi hasıl olabilir. Fakat gözden kaçırılmaması gereken husus, ifa edilmemesi gereken, borçlanılmamış bir edimin varlığıdır. Nitekim bir borç ya hiç doğmamış ya da ifa anında sonlanmış veya geçersiz olmalıdır⁵⁴. Koca ile çocuk arasındaki soybağı ortadan kalkıncaya kadar koca, çocuğun giderlerini karşılamakla yükümlüydü. Bundan dolayı da hiç doğmamış, ifa anında sonlanmış veya geçersiz olmuş bir borçtan bahsedilemez. Çocuğun giderlerini karşılama şeklinde bir borç mevcuttur ve soybağının ortadan

⁵⁰ BGH, Urteil vom 20-05-1981- IVb ZR 571/80 (Celle), NJW 1981, 2184; Oğuzman/Öz, s. 363.

⁵¹ Antalya, s. 584.

⁵² Eren, s. 903.

⁵³ Antalya, s. 585 vd.; Oğuzman/Öz, s. 353 vd.

⁵⁴ Antalya, s. 587; Eren, s. 903.

kalkmasıyla beraber bu borç geçmişe etkili olarak ortadan kalkmıştır⁵⁵. Alman Federal Yüksek Mahkeme kararına konu olan bir olayda, kanuni baba ana ile boşandıktan sonra çocuğun kendisinden olmadığını öğrenmiştir. Biyolojik babanın kim olduğu tespit edilemediği için kanuni baba çocuğa karşı dava açmış, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak onun için yaptığı nafaka giderlerinin iadesini talep etmiştir. Alman Federal Yüksek Mahkemesi, kanuni babanın evlilik birliği içinde doğan çocuğun nafaka giderlerini karşılayarak yasal yükümlülüğünü yerine getirdiğini, çocuğun zenginleşmediğini belirtmek suretiyle iade talebini reddetmiştir⁵⁶.

3. Sebepsiz Zenginleşmeye Dayanan İadenin İçeriği ve Süresi

Sebepsiz zenginleşme kurumunun amacı, zenginleşmeye konu olan şeyin aynen iadesi, bunun mümkün olmaması durumunda nakdi karşılığının verilmesidir⁵⁷. O halde, zenginleşen kimse, esasında tazminat ödemekle değil, zenginleştiği şeyin iadesi ile mükelleftir⁵⁸. İade talebinin konusu, sadece kanuni baba tarafından yapılan nafaka masraflarının tamamından ibaret değildir. Çocuğun biyolojik babasına karşı yöneltebileceği nafaka miktarının tümü iade talebinin konusunu oluşturur⁵⁹. Başka bir deyişle, biyolojik baba çocuğu için ne kadar nafaka masrafında bulunacak idiyse onun iadesi talep edilir⁶⁰. Söz konusu iade borcunun kapsamı, zenginleşen kimsenin iyi niyetli veya kötü niyetli olması durumuna göre farklılık arz eder. TBK m. 79/II' e göre zenginleşen, kötü niyetli olarak zenginleşmeyi elden çıkartmış veya elden çıkartma anında ileride geri vermek zorunda kalacağını hesaba katmış ise, zenginleşmeden elde ettiğinin tamamını iade etmekle yükümlüdür. Zenginleşmenin haklı bir sebebe dayanmadığını ve geri vermekle yükümlü olduğunu bilen veya bilmesi gereken kimse kötü niyetli zenginleşmiştir⁶¹. Kanuni baba ile soybağı devam eden çocuğun aslında kendi çocuğu olduğunu öğrenen ve harekete geçmeyen biyolojik babanın kötü niyetli olduğu kabul edilir. Şu hâlde kötü niyetli biyolojik baba, zenginleşmeden elde ettiklerinin

⁵⁵ Reinken, Rn. 30.

⁵⁶ BGH, Urteil vom 20-05-1981- IVb ZR 571/80 (Celle), NJW 1981, s. 2183.

⁵⁷ Volker Wiese, § 818 BGB, *Schulze HK-BGB*, 11. Auflage Nomos Verlag, 2021, Rn. 2 vd.

⁵⁸ BGH, Urteil vom 20-05-1981- IVb ZR 571/80 (Celle), NJW 1981, 2183; Oğuzman/Öz, s. 385.

⁵⁹ Meyer-Götz, s. 880; BGH, Beschluss vom 19.9.2018 – XII ZB 385/17 (OLG Celle), NZFam 2019, s. 78.

⁶⁰ Huber, s. 190; Meyer-Götz, s. 880.

⁶¹ Huber, s. 190; Nomer, s. 323; Antalya, s. 600.

tamamını iade ile yükümlüdür. Zenginleşmenin tamamının veya bir kısmının elden çıkarılmış olması, zenginleşmenin tamamının geri verilmesi yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz⁶².

Zenginleşenin iyi niyetli olması halinde ise, iade borcu sadece elinde kalan kısım ile sınırlıdır⁶³. TMK m. 3/I' e göre, asıl olan iyi niyetin varlığıdır. Zenginleşen, haklı bir sebebe dayanmaksızın bir zenginleşmenin olduğunu bilemeyebilir veya iade borcunun varlığından haberdar olmayabilir. Biyolojik baba, kendisine bilgi verilmediği sürece genellikle bir çocuğu olduğundan haberdar değildir. Zenginleşmenin iadesine ilişkin talepte bulunan kanuni baba, biyolojik babanın kötü niyetli olduğunu ispat etmekle yükümlüdür.

Bundan başka TBK m. 80'de zenginleşene de bazı giderleri isteme hakkı tanınmıştır⁶⁴. Zenginleşenin bu hakkının kapsamı, onun iyi niyetli veya kötü niyetli olmasına bağlıdır. Zenginleşenin iyi niyetli olması ona yaptığı zorunlu ve yararlı giderleri isteme hakkını sağlar (TBK m. 80/I).

Sebepsiz zenginleşmeye dayanarak iade talebinde bulunmanın süresi TBK m. 83'de düzenlenmiştir. Bu hükümde kısa süre olarak iki yıl, uzun süre olarak on yıllık iki ayrı zamanaşımı süreleri öngörülmüştür. İlk olarak kısa zamanaşımı süresi olan iki yıllık süre, fakirleşenin, zenginleşmenin sebepsiz olduğunu, iade hakkının bulunduğunu öğrendiği tarihten itibaren başlayacaktır⁶⁵. İkincisi ise uzun zamanaşımı süresi olan on yıllık süredir. Burada kanun koyucu zamanaşımı süresinin başlangıcını subjektif bir şarta, fakirleşenin zenginleşmeyi öğrenmesine değil, objektif bir hususa zenginleşmenin gerçekleştiği ana bağlamıştır⁶⁶.

Sonuç olarak doktrinde savunulan görüşe göre, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak zenginleşmenin iadesi talebi kanuni baba tarafından iyi niyetli biyolojik babaya karşı, sonradan ortadan kalkan sebebe dayanarak zenginleşmenin gerçekleşmesi argümanı ile iki yıl veya her halükârda on yıl içinde yöneltilebilir. Böylece iyi niyetli biyolojik baba, zenginleştiği miktarı kocaya iade etmekle yükümlüdür.

⁶² Oğuzman/Öz, s. 387; Nomer, s. 323.

⁶³ Nomer, s. 320.

⁶⁴ Oğuzman/Öz, s. 388.

⁶⁵ BGH, Beschluss vom 22.3.2017 – XII ZB 56/16, NJW 2017, 1954.

⁶⁶ Nomer, s. 324; Oğuzman/Öz, s. 406 vd.

A. Zenginleşmenin İadesinin Vekâletsiz İş Görme Hükümlerine Göre Yapılması (TBK m. 526)

Doktrinde savunulan diğer bir görüş ise, zenginleşmenin vekâletsiz iş görme hükümlerine göre iade edilebileceği yönündedir⁶⁷. Vekâletsiz iş görme, sözleşmeye dayalı bir ilişki veya yasal bir zorunluluk bulunmaksızın bir kişinin başkasının hukuk ve menfaat alanına müdahale ederek iş sahibinin menfaatine veya kendisi yararına iş görmesinden doğan ilişkidir⁶⁸. Vekâletsiz iş görmenin temel olarak iki türü vardır. İşin iş sahibinin menfaatine ve farazi iradesine uygun olarak yapılması, gerçek vekâletsiz iş görme olarak tanımlanırken; iş görenin işi kendi menfaatine uygun olarak görmesi ise gerçek olmayan vekâletsiz iş görme olarak tanımlanmaktadır⁶⁹. Vekâletsiz iş görmenin ilk şartı bir işin görülmesidir. Doktrin, “İş, insancıl bir gereksinme ya da onun karşılanmasına yarayabilen bir konu göz önünde tutularak yapılan her türlü insan etkinliğidir” şeklinde ifade etmektedir⁷⁰. Burada aktif bir hareketin varlığı şarttır. Herhangi bir ihmal veya pasif bir davranış hali, iş görme konusunu oluşturmaz⁷¹. Ayrıca iş görmenin konusunu hem hukuka uygun fiiller hem de hukuka uygun olmayan fiiller oluşturabilir⁷². İş görmenin konusunu, sadece maddi fiiller değil; başkasına ait borcu ifa etmek gibi hukuki fiiller de oluşturabilir⁷³. Kanuni babanın, çocuğun bakım, eğitim ve nafaka

⁶⁷ Mustafa Dural/M. Tufan Ögüz/M. Alper Gümüş, *Türk Özel Hukuku Cilt III*, Aile Hukuku, 10. Baskı, Filiz Kitabevi, 2015, s. 274.

⁶⁸ Markus Gehrlein/Wolfgang Hau/Roman Poseck, § 677 BGB, BeckOK, 63. Edition, C. H. Beck, 2022, Rn. 6; Necip Bilge, *Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri*, Yeni Desen Matbaası, 1962, s. 281; Mustafa Alper Gümüş, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, Cilt: 2, 3. Baskı, Vedat Yayınevi, 2014, s. 220.

⁶⁹ Serap Helvacı/Gülşah Sinem Aydın, “Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekâletsiz İşgörmeye Kusunun Bir Şart Olarak Aranıp Aranamayacağı Sorunu”, MÜHF-HAD, 23 (1), 2017, s. 267; Haluk Tandoğan, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, C. 2, 5. Basım, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 676.

⁷⁰ Ayfer Kutlu Sungurbey, *Yetkisiz Temsil Özellikle Culpa in Contrehendo (Sözleşmenin Görüşülmesinde Kusur) ve Olumsuz Zarar*, Yasa Yayınları 1988, s. 30 vd.

⁷¹ Christoph Althammer, *Schuldrecht III, Besonderer Teil 2: Gesetzliche Schuldverhältnisse*, W. Kohlhammer, Stuttgart, 2015, s. 21.

⁷² Bilge, s. 282; Cevdet Yavuz, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 10. Bası, Beta Yayınları, 2014, (“Özel Hükümler”), s. 1360; UYGUR Turgut, Açıklamalı – İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, 8. Cilt, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2010, s. 9117.

⁷³ Ahmet Kılıçoğlu, *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, 2020, s. 593 vd; Murat Aydoğdu/Nalan Kahveci, *Türk Borçlar Hukuk Özel Borç İlişkileri*, 4. Baskı Adalet Yayınevi, 2019, s. 804; Gümüş, s. 220.

giderlerini karşılama yükümlülüğünü yerine getirmekle bir iş görmüş olduğu kabul edilir.

Vekâletsiz iş görmenin ikinci önemli şartı, görülen işin başkasına ait olmasıdır⁷⁴. İş görenin, başkasına ait hakkı kullanarak veya borç ve yükümlülükleri yerine getirerek bir eylemde bulunması durumunda işin başkasına ait olduğu objektif olarak açıktır⁷⁵. Burada önemli olan husus, iş gören ve iş sahibi arasındaki menfaat dengesinin korunmasıdır. İş görenin iş görme sırasındaki gözettiği menfaatinin, iş sahibinin menfaatinin üzerine çıkmaması gerekir⁷⁶. Kanuni baba, çocuğun bakım, eğitim ve nafaka giderlerini karşılarken yükümlülüğünü yerine getirmektedir. Dolayısıyla başkasına ait bir işi gördüğünden bahsedilemez⁷⁷.

Üçüncü şart ise, vekâlet yetkisinin bulunmamasıdır. Bu şart TBK m. 526' da yer alan "*vekâleti olmama*" ifadesinden kaynaklanmaktadır. Vekâletsizlik ile kast edilen TBK m. 502'deki vekâlet sözleşmesi değildir. İş görenin, sözleşmeden veya Kanun'dan kaynaklanan bir yükümlülüğünün bulunmaması gerekmektedir⁷⁸. Veli ve çocuk arasında özel bir hukuki ilişki olduğundan velinin yükümlü olmadığı halde gerçekleştirdiği eylemlerden dolayı vekaletsiz iş görme hükümleri uygulama alanı bulmaz⁷⁹. Biyolojik

⁷⁴ Hüseyin Hatemi/Kadir Emre Gökyayla, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, 2017, s. 640; Heinz-Peter Mansel/Rolf Stürner, *Bürgerliches Gesetzbuch*, 18. Auflage, H. C. Beck, 2021, Rn. 3; BGH NJW 2007, 63; Dieter Medicus/Stephan Lorenz, *Schuldrecht II Besonderer Teil*, 18. Auflage, H.C. Beck, 2018, § 59 Rn. 1.ff.

⁷⁵ Hartwig Sprau/Christian Grüneberg (vormals Palandt), *Beckische Kurz Kommentar Bürgerliches Gesetzbuch*, 81. Auflage, C H. Beck, 2022, vor § 677 BGB Rn. 4; H. Gökçe Özdemir, *Roma ve Türk Hukukunda Vekâletsiz İş Görme (Negotiorum Gestio)*, Seçkin Yayıncılık, 2001, 97; Aydın Zevkliler/K. Emre Gökyayla *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkiler*, 11. Bası, Turhan Kitabevi, 2010, s. 510; Tandoğan, s. 678: Örneğin Kiracı olan iş görenin evin vergi borçlarını ev sahibiymiş gibi ödemesi onun objektif olarak Başkasına ait bir iş görmüş olduğunu gösterir.

⁷⁶ Gümüş, s. 228; Hatemi/Gökyayla, s. 640.

⁷⁷ AG Wipperfurth, Urteil vom 20. 3. 2000- 1 (5) C 65/98: Karara konu olan olayda tıbbi olarak çocuk sahibi olamayan koca evlilik birliği içinde dünyaya gelen iki kızı için yaptığı masrafları biyolojik babadan talep etmiş fakat bu talebi mahkeme tarafından kanuni babanın, en Baştan tıbbi açıdan çocuk sahibi olamayacağını dolayısı ile çocukların kendi çocukları olmadığını bilerek masrafları yaptığından dolayı reddetmiştir. Mahkeme, baba olmadığını bildiğini ve işin görülmesinde yabancılık unsurunun oluşmadığını, çünkü çocukların evlilik birliği içinde dünyaya geldiğini ve kendisinin kanuni baba olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Başkasının işini görme iradesinin ve bilincinin de eksik olduğu vurgulanmıştır.

⁷⁸ Gümüş, s. 228; Kılıçoğlu, s. 591.

⁷⁹ Bilge, *Borçlar Özel*, s. 283; Yavuz, *Özel Hükümler*, s. 1361.

babanın, kanuni babaya küçüğün giderlerini karşılaması yönünde bir vekâlet verdiğinden bahsedilemez. Bundan başka, işin görülmesi, iş sahibi tarafından hukuka uygun bir şekilde yasaklanmış olmamalıdır.⁸⁰ Başka bir ifadeyle, iş gören, iş sahibinin hukuka ve ahlaka uygun olan yasağına rağmen iş sahibinin menfaatine bir işi görmemelidir. Çalışmamızda biyolojik babanın bir çocuğu olduğunu soybağının reddi davası ile öğrendiğinden hareket ettiğimizden, biyolojik babanın kanuni babaya karşı bir yasak koymasından bahsedilemez.

Vekaletsiz iş görmenin son şartı, “iş görme iradesi”’dir. İş gören, başkasına ait bir işi gördüğünü bilmeli ve bu yönde bir iradeye sahip olmalıdır⁸¹. Fakat iş görme iradesinin şart olup olmadığı, doktrinde tartışmalıdır. Savunulan bir görüşe göre iş gören, masrafları daha sonra iş sahibinden talep etme iradesi ile iş görmelidir⁸². Ancak bu şekilde iş görenin karşılıksız iş yapma iradesine sahip olup olmadığı tespit edilebilir⁸³. Bu hâlde vekâletsiz iş görme kurumunun temel mantığı olan sosyal yardımlaşmadan uzaklaşıldığından söz konusu görüşe katılmamaktayız. Doktrinde savunulan diğer bir görüşe göre, iş gören, işe başladığı anda başkası için iş görme iradesine sahip olmalıdır⁸⁴. Kanaatimizce bu görüş, gerçek olmayan vekâletsiz iş görme kurumunu gözden kaçırdığı için kabul edilemez⁸⁵. Bizim de katıldığımız hâkim görüşe göre, iş gören, başkası menfaatine hareket etme iradesine sahip olmak ya da işin başkasına ait olduğunu bilerek eylemde bulanmak zorunda değildir⁸⁶. İş gören, sadece işin fiili sonucuna ilişkin genel anlamda bir iş görme iradesine sahip olmalıdır. Dolayısıyla bu görüşe göre, iş görenden, başkasının menfaatini gözetme iradesine sahip olması beklenemez. İş görenin sadece eylemin sonucuna yönelmiş genel bir iradeye sahip olması gerektiğini benimseyen

⁸⁰ Tandoğan, s. 676; Gümüş, s. 229.

⁸¹ Cevdet Yavuz, *Türk Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*, 8. Bası, Beta Yayınları, 2009, s. 793.

⁸² Hans Brox/Wolf Dietrich Walker, *Besonderes Schuldrecht*, 47. Auflage, C.H. Beck, 2023, § 36 Rn. 3; Gümüş, s. 231.

⁸³ Sprau/Grüneberg, § 677 Rn. 3; Volker Emmerich, *BGB- Schuldrecht Besonderer Teil.*, 16. Auflage, C. F. Müller, 2021, 190; Brox/Walker § 35 Rn.1.

⁸⁴ Zevkliler/Gökyayla, s. 510; Gümüş, s. 231; Akçaal, s. 451.

⁸⁵ Yargıtay 11. HD, 26/04/1984, E. 1984/1666 K. 1984/2609, <<https://legalbank.net/belge/y-11-hd>>, Erişim Tarihi 06 Temmuz2023: İlgili kararda iş görenin vekâleti olmaksızın iradi olarak Başkası adına iş görmemiş sadece resmi makamların emirlerini yerine getirmek üzere bir eylemde bulunmuş olduğundan vekâletsiz iş görme şartlarının gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

⁸⁶ Gümüş, s. 231; Tandoğan, s. 680 vd.; Zevkliler/Gökyayla, s. 510.

bu görüşü kabul etmek, gerçek vekâletsiz iş görme kurumunun mantığına ve amacına uygun olur⁸⁷.

Bütün bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda, kanuni babanın, çocuk için yaptığı masrafları gerçek vekâletsiz iş görme hükümlerine dayanarak biyolojik babadan talep edemeyeceği kabul edilmelidir. Bu aşamada vekâletsiz iş görmenin diğer bir çeşidi olan gerçek olmayan vekâletsiz iş görme gündeme gelir. Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme, iş görenin başkasına ait bir işi kendisininmiş gibi görmesi şeklinde ifade edilmektedir⁸⁸. Gerçek vekâletsiz iş görmenin bir şartı olan “iş görenin başkası adına iş görme isteği” burada aranmamaktadır⁸⁹. Bu sübjektif unsura göre gerçek olmayan vekâletsiz iş görmenin iki şekilde gerçekleştiği bilinmektedir. İş gören, ya başkasına ait olan işi yanılıp kendi işi sanarak görür ya da işin başkasına ait olduğunu bildiği halde haksız yere kendisi adına görür⁹⁰.

Haksız vekâletsiz iş görmede bir kişi yetkisi olmadığını bildiği halde kötü niyetli olarak yabancı bir işi kendi hesabına görür⁹¹. Vekâletsiz iş görmenin bu türünü gerçek vekâletsiz iş görmeden ve de yanılarak vekâletsiz iş görmeden ayıran en temel husus, iş görenin hukuka aykırı bir şekilde bilerek ve isteyerek sadece kendi yararına iş görmesidir⁹². Şayet kanuni baba, ana ile evliyken çocuğun kendisinden olmadığını öğrenmiş ise, artık kendi işini görme istek ve iradesi ile hareket ettiği düşünülemez.

Yanılarak vekâletsiz iş görmede iş gören, işin yabancılık unsurunda yanılığa düşerek kendi işiymiş gibi kendi yararına iş görmektedir⁹³. Burada yanılığının kusura dayalı olması gerekmemektedir⁹⁴. TBK m. 530’de yer alan “iş sahibi zenginleştiği ölçüde iş görenin masraflarını ödemek ve girdiği borçlardan kurtarmakla yükümlüdür” ifadesinden dolayı iş görenin masraflarını vekâletsiz iş görme hükümlerine değil, sebepsiz zenginleşme hükümlerine

⁸⁷ Özdemir H. Gökçe, s. 113.

⁸⁸ Sprau/Grüneberg, § 677 Rn. 10; Tandoğan, s. 676; Yavuz, s. 799 vd.

⁸⁹ Emmerich, § 13 Rn. 18.

⁹⁰ Rolf Schmidt, *Schuldrecht Besonderer Teil*, 9. Auflage, Rolf Schmidt Verlag, Bremen, 2014, s. 12 vd.; Medicus/Lorenz, § 60 Rn. 39; Gümüş, s. 243.

⁹¹ Christoph Hirsch, *Schuldrecht Besonderer Teil*, 6. Auflage, Nomos Verlag, 2020, § 61 Rn. 1795.

⁹² Gümüş, s. 244; Medicus/Lorenz, § 59 Rn. 8ff.

⁹³ Schmidt Rolf s. 13; Medicus/Lorenz, § 59 Rn. 3.

⁹⁴ Mansel/Stürner, § 686 Rn. 2.

dayanarak talep edebileceği belirtilmiştir⁹⁵. Buna karşın, “*Die Vorschriften des §§ 677 bis 686 BGB finden keine Anwendung, wenn jemand ein fremdes Geschäft in der Meinung besorgt, dass es sein eigenes sei*” ifadesinden de anlaşılacağı üzere, Alman hukukunda § 687 I BGB’ de⁹⁶ gerçek olmayan yanılarak vekâletsiz iş görme kurumu açıkça düzenlenmiş ve vekâletsiz iş görme hükümlerinin uygulanmayacağı net bir şekilde belirtilmiştir. TBK’ dan farklı olarak iş gören, vekaletsiz iş görme hükümlerine göre değil, genel hükümlere, sebepsiz zenginleşme veya haksız fiil hükümlerine göre sorumlu tutulmuştur⁹⁷. Kanuni baba, çocuğun gerçek babası olmadığını öğrendiği ana kadar çocuğun bakım, eğitim, korunma ve nafaka giderlerini karşılarken kanuni yükümlülüğünü yerine getirmekte olduğunu düşünüp kendi işini gördüğüne inanmıştır. Dolayısı ile işin yabancılık unsurunda yanılmıştır. Buna bağlı olarak yanılarak gerçek olmayan vekâletsiz iş görme kurumunun şartları oluşmuş olsa da, kanuni baba iş gören sıfatı ile çocuk için yaptığı masrafları sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak TBK m. 77’e göre biyolojik babadan talep edebilecektir.

B. Zenginleşmenin İadesinin Haksız Fiil Hükümlerine Göre Yapılması (TBK m. 49)

Alman Federal Yüksek Mahkemesi, nafakanın iadesi talebine ilişkin olarak aile hukuku hükümlerinin uygulanmasının kesin olduğu ve sebepsiz zenginleşme veya haksız fiil hükümlerine başvurulmaması gerektiği kanaatindendir⁹⁸. Yüksek mahkeme burada Alman medeni kanunun aile hukukuna ilişkin hükümlerinin uygulanması gerektiğine değinmiştir. Zaten medeni kanunda aile hukuku hükümleri başlığı altında nafaka masraflarının iadesini öngören özel bir hüküm (§ 1607 III 2 BGB) varken, ikincil hüküm niteliğini taşıyan sebepsiz zenginleşme ve haksız fiil hükümlerine başvurulmaması gerektiğini vurgulamıştır. Buna karşın, Türk

⁹⁵ Akçaal, s. 453; İş görenin masraflarını vekaletsiz iş görme hükümlerine göre talep etmesi gerektiğini savunan görüşler de mevcuttur bkz: Aynaz Uğur, *Milletlerarası Özel Hukukta Vekaletsiz İş Görme*, Legal Yayınları, 2022, s. 54; Ece Baş, *Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme ve Menfaat Devri Yaptırımı*, 2. Baskı, Onikilevha Yayıncılık, 2023, s. 103.

⁹⁶ “677 ila 680 maddeleri arasında düzenlenen hükümler bir kimsenin başkasına ait bir işi, kendisinin işi olduğunu sanarak görmesi durumunda uygulanmaz”.

⁹⁷ Schmidt Rolf, s. 13; Emmerich, § 13 Rn. 20; Medicus/Lorenz, § 59 Rn. 3.

⁹⁸ BGH, Beschluss vom 22.3.2017 – XII ZB 56/16, NJW 2017, 1954, JuS 2017, 1027 mit Anmerkung von Marina Wellenhofer; BGH, Urteil vom 16. 4. 2008 - XII ZR 144/06 NJW 2008, 2433, BGHZ 23, 215 = NJW 57, 670 bkz. OLG Düsseldorf, Urteil vom 27. 1. 1965- 9 U 145/64, NJW 1966, 355; BGH, Urteil vom 19-12-1989- IV b ZR 56/88, NJW 1990, 706.

Yargıtay'ı, kanuni babanın çocuk için yaptığı masrafları, ancak TBK m. 49'a dayanarak haksız fiil hükümlerine göre biyolojik babadan talep edebileceği kanaatindedir⁹⁹. Zira biyolojik baba tespit edilinceye kadar, kanuni babanın çocukların bakım, eğitim ve koruma giderlerini velayete ilişkin yükümlülüğü yerine getirmesi olarak değerlendirilmelidir. Bu, hayatın olağan akışına da uygundur¹⁰⁰. Biyolojik babanın tespit edilmesinden sonra, kanuni baba o tarihe kadar yaptığı masrafları haksız fiil hükümlerine dayanarak biyolojik babadan talep edebilir. Haksız fiil, hukuka aykırı bir davranış sonucunda başkasında bir zararın meydana gelmesi olarak tanımlanmaktadır¹⁰¹. Bir kusur sorumluluğu olan haksız fiil, TBK m. 49 ilâ m. 76 arasında düzenlenmiştir. Haksız fiil şartları kümülatiftir. İlk olarak hukuka veya ahlaka aykırı bir fiil gerçekleşmiş olmalıdır. Bu fiilin bir kusurlu eylem neticesinde işlenmesi şarttır. Hukuka veya ahlaka aykırı ve de kusurlu şekilde işlenen fiil neticesinde bir zarar meydana gelmiş olmalıdır. Son olarak hukuka aykırı fiil ile meydana gelen zarar arasında uygun nedensellik (illiyet) bağı bulunmalıdır. Şartlardan birinin eksikliği, haksız fiil hükümlerinin uygulanmasına engel olur.

Öncelikle olumlu veya olumsuz bir davranışın varlığı şarttır. Burada aktif olarak yapma veya pasif olarak yapmama tarzındaki iradi eylemden bahsedilmektedir. Biyolojik baba çocuğun bakım, eğitim ve koruma giderlerini karşılamamıştır. Dolayısı ile biyolojik baba aktif olarak bir yapma eyleminde bulunmamıştır. İlk bakışta biyolojik babanın pasif olarak yapmama eyleminde bulunduğu düşünülebilir. Fakat pasif bir yapmama eyleminden bahsedebilmek için eylemde bulunmayan kişinin yapması gereken bir eylemin varlığından

⁹⁹ Yargıtay 2. HD, 4.6.2012, E. 2012/10167, K. 2012/14891, ve YHGK, 19.03.2019, E. 2019/85, K. 2019/314, <<https://legalbank.net/belge/y-2-hd-e->>; <<https://legalbank.net/belge/y-hgk-e>>, Erişim Tarihi 18 Eylül 2023: Dava konusu olayda evlilik birliği içinde iki çocuk dünyaya gelmiştir. Eşler boşandıktan sonra çocukların velayeti kocaya bırakılmıştır. Daha sonra ana velayetin değişikliği davası açmıştır. Buna mukabil koca da soybağının reddi davası açmıştır. Çocuklar ile biyolojik baba arasında soybağının kurulmasından sonra koca, biyolojik babaya karşı 60.000 TL'lik maddi tazminat davası açmıştır. İlk derece mahkemesi Kocanın bu talebini reddedilmiştir ve Yargıtay'ın bozma kararına da direnmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da "çocukların yaşı, eğitim durumu ve diğer şartlar birlikte değerlendirilip, takdir edilecek uygun bir miktar maddi tazminatın biyolojik babadan tahsiline hükmedilmesi gerekmektedir. Yerel mahkemece, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır" şeklinde hüküm kurarak o dönem yürürlükte bulunan 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 41.-60 maddelerine ilişkin haksız fiil hükümlerinin uygulanmasına karar vermiştir.

¹⁰⁰ YHGK, 19.03.2019, E. 2019/85, K. 2019/314, <<https://legalbank.net/belge/y-hgk-e>>, Erişim Tarihi 18 Eylül 2023).

¹⁰¹ YHGK, 19.03.2019, E. 2019/85, K. 2019/314, <<https://legalbank.net/belge/y-hgk-e>>, Erişim Tarihi 18 Eylül 2023).

haberdar olması ve buna rağmen pasif kalarak söz konusu eylemi yapmamış olması gerekir¹⁰². Biyolojik baba, genel olarak bir çocuğun varlığından soybağının reddi davası neticesinde haberdar olmaktadır. Dolayısıyla biyolojik babanın çocuğu olduğu bilgisine sahip olup da pasif kalarak çocuğun eğitim, bakım ve koruma giderlerini karşılamamış olmasından bahsedilemez. Kanuni baba çocuğun giderlerini karşıladığı sırada kendi yasal yükümlülüğünü yerine getirmektedir. Biyolojik baba bundan haberdar değildir ki pasif kalarak olumsuz bir eylemde bulunmuş olsun. Dolayısıyla haksız bir fiilin varlığı söz konusu değildir¹⁰³.

Haksız fiilin hukuka aykırı olması şartı haksız fiil sorumluluğu kapsamında aranmaktadır. Eylemin hukuka aykırı olabilmesi için, belli bir şekilde davranmayı emreden (*Gebot*) veya yasaklayan (*Verbot*) normlara aykırı bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle, fiildeki hukuka aykırılık, yapılması gerekeni yapmamak veya yapılmaması gerekeni yapmak şeklinde gerçekleşebilir¹⁰⁴. Kanuni baba, soybağının tespit edildiği döneme kadar kanuni yükümlülüğünü yerine getirmiştir. Biyolojik babanın bu esnada kanuni bir yükümlülüğü olmadığından yapması gereken bir eylemi yapmayarak ya da yapmaması gereken bir eylemi yaparak hukuka aykırı bir eylemde bulunmuş olması söz konusu değildir. İlk bakışta biyolojik babanın evli bir kadınla birliktelik yaşaması ve bunun neticesinde çocuğun dünyaya gelmiş olması, hukuka aykırı bir fiil olarak görülebilir. Ancak Türk ve Alman Hukukunda zina olarak nitelendirilebilecek bu durum, suç olarak kabul edilmemiştir. Bu yönde bir yasak düzenlenmemiştir¹⁰⁵. Bununla beraber, TBK m. 49/II’ de “*zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa da ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren, zararı gidermekle yükümlü*” kılınmıştır. Fiilin ahlaka aykırılığının tespitinde bireysel tercih

¹⁰² Eren, s. 540 vd; Antalya, s. 30 vd; Oğuzman/Öz, s. 13.

¹⁰³ YHGK, 19.03.2019, E. 2019/85, K. 2019/314, <<https://legalbank.net/belge/y-hgk-e->>, Erişim Tarihi 18 Eylül 2023: Söz konusu kararda Yargıtay haksız fiil şartına değinmemiş varlığına ilişkin tespitte bulunmamıştır.

¹⁰⁴ Antalya, s. 39 vd; Eren, s. 611; YHGK, 07.06.2022, E. 2019/814, K. 2022/833, < <https://legalbank.net/belge/y-hgk-e->>, Erişim Tarihi 21 Eylül 2023.

¹⁰⁵ BGH, Beschluss vom 20. 2. 2013 – XII ZB 412/11, NJW 2013, 2108; Christian Förster, § 826 BGB, BeckOK, 63. Edition, C. H. Beck, 2022, Rn. 103, 104; Yargıtay 4. HD, 11.02.2019, E. 2016/10102, K. 2019/561, <<https://legalbank.net/belge/y-4-hd-e->>, Erişim Tarihi 21 Eylül 2023: Evlilik birliği içinde sadakat yükümlülüğünün nispi bir hak olduğuna değinilmiştir; AG Wipperfürth, Urteil vom 20. 3. 2000- 1 (5) C 65/98, FPR 2002, 15.

ve kabullerden ziyade genel toplumsal kabuller dikkate alınmaktadır¹⁰⁶. Biyolojik babanın evli bir kadınla birlikteliği, Türk ahlak normlarına aykırı olarak kabul edilebilir. Ancak TBK m. 49/II' ya göre biyolojik babanın kanuni babaya kasten zarar vermek için ana ile birlikte olduğunun da tespit edilmesi gereklidir¹⁰⁷. Bu bağlamda, evliliğin biliniyor olması salt bir bilgidir. TBK m. 49/II' de “bilinçli bir kast” şartı aranmaktadır¹⁰⁸. Biyolojik babanın çocuk yaparak başkasına zarar verme kastı ile hareket ettiğini düşünmek, hayatın olağan akışına aykırı olur. Sonuç olarak biyolojik babanın hukuka aykırı bir eylemde bulunduğundan bahsedilemez.

Haksız fiilin diğer şartı ise, zararın meydana gelmesidir. Maddi ve manevi tazminatlar haksız fiil sorumluluğu kapsamında değerlendirilebilecektir. Fakat çalışmamızın konusunu maddi zararlar oluşturmaktadır. Zarar, bir kimsenin iradesi dışında mal varlığında meydana gelen azalma olarak tanımlanmaktadır¹⁰⁹. Maddi zararlar kapsamında vücut bütünlüğünün ihlalden kaynaklanan, ölüme neden olan ve mala gelen zararlar yer almaktadır¹¹⁰. Kanuni babanın çocuk için yaptığı bakım, eğitim ve nafaka giderleri neticesinde mal varlığında bir azalma meydana gelmiştir¹¹¹. Bu durumun maddi zarar olarak değerlendirilebilmesi için, malvarlığının bulunması, bu malvarlığında azalmanın gerçekleşmesi ve de azalmanın zarar görenin iradesi dışında gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Bilindiği üzere malvarlığı, hem aktiflerden hem de pasiflerden oluşmaktadır. Dolayısıyla ekonomik değer taşıyan, para ile ölçülebilen hukuki varlıklar, mal varlığını oluşturur. Bu tür varlıklarda bir azalmanın meydana gelmesi maddi zararın meydana geldiğine işaret eder. Azalma, aktiflerde eksilmenin veya pasiflerde artışın olması şeklinde görülebilir. Doğal, tabi hizmetlerin görülmesi iade edilmesi gerekli zararlar olarak görüldüğünden paraya çevrilerek

¹⁰⁶ YHGK, 07.06.2022, E. 2019/814, K. 2022/833, <<https://legalbank.net/belge/y-hgk-e->>, Erişim Tarihi 21 Eylül 2023).

¹⁰⁷ Förster, Rn. 104; Yargıtay HGK, 07.06.2022, E. 2019/814, K. 2022/833, <<https://legalbank.net/belge/y-hgk-e->>, ayrıca Yargıtay 4. HD, 11.02.2019, E. 2016/10102, K. 2019/561, <<https://legalbank.net/belge/y-4-hd-e->>, Erişim Tarihi 21 Eylül 2023.

¹⁰⁸ Förster, Rn. 104.

¹⁰⁹ Zafer Zeytin, “Alman Hukukunda Zarar Kavramı ve Gelişimi-II Maddi Zarar Olarak “Çocuk””, BATİDER, 21 (3), 2002, s. 34.

¹¹⁰ Maximillian Fuchs/Alex Baumgartner, “Ansprüche aus Produzentenhaftung und Produkthaftung”, JuS, Heft 12, 2011, s. 1061; Antalya, s. 81.

¹¹¹ Reinken, Rn. 29; Alman Federal Yargıtay’ının 18.03.1980 ve 16.12.1993 tarihli kararları için bkz. Zeytin, s. 40, 42.

hesaplanmalıdır¹¹². Söz konusu azalmanın da zarar görenin iradesi dışında gerçekleşmiş olması gerekir. İrade dışından kasıt, zarar görenin ya rızasının hiç olmamasıdır ya da rızasına aykırılıktır¹¹³. Genel olarak kanuni baba tüm giderleri yasal yükümlülüğünü yerine getirdiği düşüncesi ile iradi olarak, bilinçli yapmıştır. Dolayısıyla ne rızanın hiç olmaması ne de rızaya aykırılık söz konusudur. Aynı şekilde rızayı etkileyebilecek zarar veren tarafından gerçekleştirilen bir korkutma veya aldatma hali de mevcut değildir. Nitekim kanuni babanın malvarlığındaki azalma, iradi olarak gerçekleştiğinden bir zarardan bahsedilemez.

Diğer bir şart, hukuka aykırı fiil ile meydana gelen zarar arasında uygun bir nedensellik (illiyet) bağının varlığıdır. Hukuka aykırı fiilin hayatın normal akışına ve tecrübelerine uygun olarak söz konusu zararı meydana getirmeye elverişli olması nedensellik bağının mevcut olduğunu gösterir¹¹⁴. Buna göre zararın meydana gelmesine hukuka aykırı fiil sebep olmuş olmalıdır¹¹⁵.

Haksız fiil sorumluluğunun doğabilmesi için kusurlu bir eylemin varlığı şarttır. Kusur, bir kimsenin hukuka uygun davranma konusunda gerekli özen ve dikkati göstermemesi olarak tanımlanmaktadır¹¹⁶. Kanuni babanın çocuk için giderler yaptığı dönemde biyolojik baba çocuğun varlığından haberdar değildir. Bundan dolayı kendisinin hukuka uygun davranma noktasında özensiz ve dikkatsiz davrandığından bahsedilemez. Şayet biyolojik babanın evli bir kadınla birlikte olması özensiz ve dikkatsiz davrandığı yönünde bir kanaat oluşturuyor ise, bu davranış yukarıda değinildiği üzere hukuka aykırı bulunmadığı için biyolojik baba kusurlu bir eylemde bulunmamıştır.

Bundan başka, ananın evlilik birliği içinde başka biri ile birlikte olması ve bunun neticesinde çocuğun dünyaya gelmesi ve de bu durumu kocadan gizlemesi, kadına karşı tazminat talebinde bulunma düşüncesini oluşturabilir. Fakat bu durum, yani kadının evlilik birliği içindeki sadakat yükümlülüğüne aykırı davranarak çocuk dünyaya getirmesi, haksız fiil olarak kabul edilmemektedir¹¹⁷. Bundan dolayı kanuni baba, yükümlü olmadığı nafaka

¹¹² Reinken, Rn. 29; Seiler/Niepmann, Rn. 286.

¹¹³ Oğuzman/Öz, s. 39 vd.; Eren, s. 545; Antalya, s. 88.

¹¹⁴ Antalya, s. 209.

¹¹⁵ Eren, s. 565 vd; Antalya, s. 39.

¹¹⁶ Oğuzman/Öz, s. 54 vd; Antalya, s. 21.

¹¹⁷ Alman Anayasa mahkemesi 24 Şubat 2015 yılında verdiği bir kararda ananın çocuğun biyolojik babası hakkında bilgi verme yükümlülüğünün olmadığına hükmetmiştir, BeckRS

masraflarını karşılamak suretiyle kendi malvarlığında azalma meydana geldiği iddiasıyla anaya karşı haksız fiil hükümlerine dayanarak tazminat talebinde bulunamaz¹¹⁸.

Yargıtay, kanuni babanın çocuk için yaptığı masrafları haksız fiil hükümlerine (TBK m. 49 vd.) dayanarak biyolojik babadan talep edilebileceğini savunmuş olsa da ilgili kararlarda haksız fiil hükümlerinin şartlarının oluşup oluşmadığına değinilmemiştir. Yukarıda haksız fiilin şartları tek tek incelenmiş ve bu şartlarının çalışma konumuz bakımından gerçekleşmediği tespit edilmiştir. Nitekim Yargıtay kararları, kanuni babanın tazminat talebine ilişkin olarak açık ve kesin bir çözüm sunamamaktadır¹¹⁹.

SONUÇ

Bir kimsenin kendi fiilinin sonucuna katlanması gerektiği ilkesi, sorumluluk hukukunun temelini oluşturmaktadır. TMK m. 335/I' den kaynaklanan ergin olmayan çocuk hakkında velayete ilişkin sorumluluk hem ana hem baba için bağlayıcıdır ve belli bir süre ile sınırlıdır. Velayet sorumluluğunun doğabilmesi için çocuk ile ana ve baba arasında soybağının kurulmuş olması gerekir. Doğum, ana ile çocuk arasındaki soybağının kurulması için tek şarttır ve çocuğu kim doğurduysa anası da o kişidir. Babalık karinesi gereği, TMK m. 285' ye göre evlilik birliği devam ederken veya evliliğin sona ermesinden itibaren üç yüz gün içinde doğan çocuğun babası kocadır. Söz konusu karine, TMK m. 286'ya göre açılacak soybağının reddi davası ile çürütülebilir. Çürütülen babalık karinesi ile birlikte kocanın (kanuni babanın) çocuğun bakım, eğitim ve koruma giderlerini karşılama ve nafaka yükümlülüğü sona ermiş olur. Bu hâlde, kanuni babanın, kendi çocuğu sanarak çocuğun doğumundan soybağının reddi davasının kesinleşmesine kadar geçen sürede yaptığı bütün harcamaların iadesini ve de soybağının reddi davasına ilişkin mahkeme masraflarını, TBK m. 77, TBK m. 78 veya TBK m. 527 vd maddelerine göre ya da TBK m. 49 gereğince biyolojik babadan talep etme imkânı gündeme gelir. Yargıtay, kanuni babanın çocuk için yaptığı masrafları, ancak haksız fiil hükümlerine göre biyolojik babadan talep edebileceğine hükmetmiştir. Fakat bizce haksız fiil hükmünün şartları oluşmamıştır. Zira

2015, 42671; Aynı şekilde: OLG Brandenburg, Beschluss vom 28. 3. 2013 – 9 UF 148/12 NJW-RR 2013,1282; Karş. BGH, Beschluss vom 2.7.2014 – XII ZB 201/13 NZFam 2014, 839.

¹¹⁸ Seiler/Niepmann, Rn. 286; Berndt, Rn. 101; Schwab, s. 306.

¹¹⁹ Akçaal, s. 442.

biyolojik baba, kanuni babaya zarar verme kastı ile hareket etmemiş ve kanuni babanın malvarlığındaki azalma iradi olarak gerçekleşmiştir. Bundan dolayı ne hukuka aykırı bir fiilin ne de zararın varlığından bahsedilecektir. Doktrinde ise, zenginleşmenin vekâletsiz iş görme hükümlerine göre iade edilebileceği yönünde bir görüş mevcuttur. Kanuni baba, çocuğun gerçek babası olmadığını öğrendiği ana kadar çocuğun bakım, eğitim, koruma ve nafaka giderlerini karşılarken kanuni yükümlülüğünü yerine getirmekte olduğunu düşünüp işin yabancılık unsurunda yanılmıştır. Buna bağlı olarak her ne kadar gerçek olmayan vekâletsiz iş görme kurumunun şartları oluşmuş olsa da, TMK m. 530’ da yer alan “*zenginleşme*” lafzı gereği kanuni baba iş gören sıfatı ile çocuk için yaptığı masrafları vekâletsiz iş görme hükümlerine göre değil, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak TBK m. 77’e göre biyolojik babadan talep edebilecektir. Doktrinde diğer bir görüşe göre kanuni baba, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak yaptığı masrafları biyolojik babadan talep edebilir. Nafaka yükümlülüğünün kanuni baba tarafından yerine getirilmesiyle biyolojik babanın malvarlığında artış ve de kanuni baba aleyhine zenginleşme gerçekleşmiştir. Soybağının reddi davası neticesinde yasal nafaka yükümlülüğünün ortadan kalkmış olması, biyolojik babanın zenginleşmesinin sona eren bir sebebe dayandığına işaret etmektedir. Böylece sebepsiz zenginleşmenin tüm şartları gerçekleşmiştir. Buna göre kanuni baba sonradan ortadan kalkan sebebe dayanarak sebepsiz zenginleşmeye yönelik talebini iyi niyetli biyolojik babaya karşı yöneltebilir. Bunun sonucunda iyi niyetli biyolojik baba, zenginleştiği miktarı kanuni babaya iade etmekle yükümlüdür.

Kanaatimizce haksız fiil hükümlerinin şartları oluşmamış ve her ne kadar gerçek olmayan vekâletsiz iş görmenin şartları oluşmuş ise de TBK m. 530 gereği sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre tazminat talep edilebilecektir. Sebepsiz zenginleşmede talep, zarar miktarı ile sınırlı olmadığından, zenginleşme miktarının zarardan daha fazla olması halinde sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılması, zarar göreni daha fazla koruyacaktır. Aynı şekilde haksız fiilde kusur şartı aranırken sebepsiz zenginleşmede kusur şartı aranmamaktadır. Netice itibarıyla kanuni baba sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak biyolojik babadan zararının tazmin edilmesini talep edebilecektir. Böylece ikincil hüküm niteliğindeki hükümlere müracaat edilmiş olacaktır. Oysa Alman hukukunda olduğu gibi açık bir düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu aşikardır. §§ 1607 III 2 BGB’ de kanuni babanın biyolojik babaya karşı açacağı iade davasını düzenlediği şekilde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda müstakil, bağımsız bir kanuni düzenlemeye gidilmesi daha pratik olacak ve tartışmalara mahal vermeyecektir.

KAYNAKÇA

- Althammer C, *Schuldrecht III, Besonderer Teil 2: Gesetzliche Schuldverhältnisse*, W. Kohlhammer, 2015.
- Akçaal M, “Evlilik Birliği İçinde Doğan Çocuklar İçin Koca Tarafından Yapılan Giderlerin Biyolojik Babadan Talebinin Hukuki Dayanağı”, *ABÜHFD*, (14), 2019, s. 433-457.
- Akıntürk T/Ateş D, *Türk Medeni Hukuku, Cilt: II, Aile Hukuku*, 20. Baskı, Beta Yayınları, 2017.
- Antalya O G, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt: 2, Legal Yayıncılık, 2018.
- Aydoğdu M/Kahveci N, *Türk Borçlar Hukuk Özel Borç İlişkileri*, 4. Baskı, Adalet Yayınevi, 2019.
- Baş E, *Gerçek Olmayan Vekaletsiz İş Görme ve Menfaat Devri Yaptırımı*, 2. Baskı, Onikilevha Yayıncılık, 2023.
- Berndt J C, *Familienrecht*, 4. Auflage, C. H. Beck, 2018.
- Bilge N, *Borçlar Hukuku Özel Borç Münasebetleri*, Yeni Desen Matbaası, 1962.
- Brox H/Walker Wolf D, *Besonderes Schuldrecht*, 47. Auflage, C. H. Beck, 2023.
- Dural M/Öğüz M T/Gümüş M A, *Türk Özel Hukuku Cilt: III, Aile Hukuku*, 10. Baskı, Filiz Kitabevi, 2015.
- Emmerich V, *BGB- Schuldrecht Besonderer Teil.*, 16. Auflage, C. F. Müller, 2021.
- Eren F, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 23. Baskı, Yetkin Yayınları, 2018.
- Ernst R, “Abstammungsrecht – Die Reform ist vorbereitet! Eine tour d’horizon zum Beginn der Legislaturperiode”, *NZFam*, Heft 10, 2018, s. 443-447.
- Eusani G, “Selbstvornahme des Bestellers trotz Leistungsverweigerungsrecht des Unternehmers bei verweigerter Sicherheitsleistung gem, § 648a BGB nach Abnahme“, *NZBau* Heft 11, 2006, s. 676- 681.
- Förster C, *§ 826 BGB, BeckOK*, 63. Edition, C. H. Beck, 2022.
- Fuchs M/Baumgartner A, “Ansprüche aus Produzentenhaftung und Produkthaftung”, *JuS*, Heft 12, 2011, s. 1057-1063.

- Gehrlein M/Hau W/Poseck R, § 677 BGB, BeckOK, 63. Edition, C. H. Beck, 2022.
- Gümüş MA, *Borçlar Hukuku zel Hükümler*, Cilt:2, 3. Baskı, Vedat Yayınevi, 2014.
- Gutzeit M/Kaiser D/Schnitzler K/Schilling R/Sanders A, *Familienrecht*, 4. Auflage, Nomos Verlag, 2022.
- Hahn D/Hau W/Poseck R, § 1591 BGB, BeckOK, 63. Edition, C. H. Beck, 2022.
- Hatemi H/Gkyaylar K E, *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*, 4. Baskı, Filiz Kitabevi, 2017.
- Heiss H/Heiss B/Born W, *Unterhaltsrecht*, 61. Ergaenzungslieferung, C. H. Beck, 2022.
- Helvacı S/Aydın G S, “Kişilik Hakkı İhlalinden Doğan Vekaletsiz İőęrmede Kusurun Bir şart Olarak Aranıp Aranamayacağı Sorunu”, MÜHF-HAD, 23 (1), 2017, s. 265-302.
- Hirsch C, *Schuldrecht Besonderer Teil*, 6. Auflage, Nomos Verlag, 2020.
- Huber C, “Unterhaltsverpflichtung des nichtehelichen Vaters gegenüber Kind und Mutter”, FPR, Heft 5, 2005, s. 189-192.
- Kılıçoğlu A, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 23. Baskı, Turhan Kitabevi, 2019, (“Borçlar Genel”).
- Kılıçoğlu A, *Borçlar Hukuku zel Hükümler*, 2. Baskı, Turhan Kitabevi, 2020.
- Kılıçoğlu E, “Gizli Babalık Testlerinin Soybağının Reddi Davasına Etkileri ve Bu Bağlamda Alman Hukukunda “Hukuki Babanın Biyolojik Babalığının Açıklığa Kavuşturulması Talebinin Tanınması”, MÜHF – HAD, 16(3-4), 2010, s. 279- 307.
- Klinkhammer F/Schnitzler K, *Münchener Anwaltshandbuch Familienrecht*, 5. Auflage, C. H. Beck, 2020.
- Knahn T/Siede W/Grandel M/Stockmann R, *Familienrecht*, 3. Auflage, Nomos Verlag, 2021.
- Kutlu Sungurbey A, *Yetkisiz Temsil zellikle Culpa in Contrehendo (Sözleşmenin Görüşülmesinde Kusur) ve Olumsuz Zarar, Yasa*

Yayınları, 1988.

Lettmaeier S, *Familienrecht*, Vahlen, 2022.

Löhnig M, “Abstammungsrecht: Sozialer, rechtlicher Vater vs. leiblicher, nicht rechtlicher Vater?” NZFam, Heft 4, 2017, s. 141-143.

Mansel H P/Stürner R, *Bürgerliches Gesetzbuch*, 18. Auflage, H.C. Beck, 2021.

Mayr M, “Rechte am Embryo“– Zivil- und familienrechtliche Fragestellungen im Rahmen der in-vitro-Fertilisation”, NZFam, Heft 20, 2018, s. 913-920.

Medicus D/Lorenz S, *Schuldrecht II Besonderer Teil*, 18. Auflage, H.C. Beck, 2018.

Meyer-Götz K, *Familienrecht*, 4. Auflage, Nomos, 2018.

Nomer N H, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 18. Baskı, Beta Yayınları, 2021.

Oldenburger M, “Abstammungsrecht 2.0?”, NZFam, Heft 22, 2020, s. 985 – 991.

Oğuzman M K/ Öz Turgut, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Cilt: 2, 12. Baskı, Vedat Kitapçılık, 2016.

Özdemir H/Ruhi A C, *Çocuk Hukuku*, Adalet Yayınevi, 2012.

Özdemir, H G, *Roma ve Türk Hukukunda Vekaletsiz İş Görme (Negotiorum Gestio)*, Seçkin Yayıncılık, 2001.

Öztan Bilge, *Aile Hukuku*, 6. Baskı, Turhan Kitabevi, 2015.

Rauscher T, *Familienrecht*, 2. Auflage, C. F. Müller, 2008.

Reinken W, § 1607 BGB, BeckOK, 63. Edition, C. H. Beck, 2022.

Reuss P/Gsell B/Krüger W/Lorenz S/Reymann C, § 1598a BGB, BeckOGK, C. H. Beck, 2022.

Schmidt C, “Regress des Scheinvaters gegen die Mutter?” NJW, Heft 37, C.H. Beck, 2015, s. 2693- 2695.

Schmidt R, *Schuldrecht Besonderer Teil*, 9. Auflage, Rolf Schmidt Verlag, 2014.

Schwab D, *Familienrecht*, 31. Auflage, C. H. Beck, 2023.

- Seiler C/Niepmann B, *Die Rechtsprechung zur Höhe des Unterhalts*, 14. Auflage, C. H. Beck, 2019.
- Selg U/Gsell B/Krüger W/Lorenz S/Reymann C, § 1601 BGB, *BeckOGK*, C. H. Beck, 2022.
- Sonat K. A, “Soybağının Tespiti Amacıyla İsteğe Dayalı Olarak Yapılan Gen İncelemeleri”, MÜHF-HAD 19 (3), 2013, s. 324-377.
- Spickhoff A/Fenger H, *Medizinrecht*, 3. Auflage, C. H. Beck, 2018.
- Sprau H/Grüneberg C (vormals Palandt), *Beckische Kurz Kommentar Bürgerliches Gesetzbuch*, 81. Auflage, C H. Beck, 2022.
- Tandoğan H, *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, C. 2, 5. Basım, Vedat Kitapçılık, 2010.
- Tosun Y/Baş E, “Soybağının Reddi Davasında ve Babalık Davasında Süreler İlişkin
- Anayasa Mahkemesi Kararlarının Değerlendirilmesi”, BAÜHFD, 9(123-124), 2014, s. 99-115.
- Uygur T, *Açıklamalı – İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku*, 8. Cilt, 3. Bası, Seçkin Yayıncılık, 2010.
- Uğur A, *Milletlerarası Özel Hukukta Vekaletsiz İş Görme*, Legal Yayınları, 2022.
- Yavuz C, *Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler*, 10. Bası, Beta Yayınları, 2014, (“Özel Hükümler”).
- Yavuz C, *Türk Borçlar Hukuku Dersleri Özel Hükümler*, 8. Bası, Beta Yayınları, 2009.
- Weinreich G/ Klein M, *Familienrecht Kommentar*, 6. Auflage, Luchterhand Verlag, 2019.
- Wellenhofer M, § 1599 BGB, *MüKoBGB*, 8. Auflage, C. H. Beck, 2020.
- Wellenhofer M, *Familienrecht*, 5. Auflage, C. H. Beck, 2019.
- Wiese V, § 818 BGB, *SchulzeHK-BGB*, 11. Auflage Nomos Verlag, 2021.
- Wolf A, “Kleinmachnow, *Biologische Abstammung und rechtliche Zuordnung-Eine Annäherung mit Hindernissen*”, NJW, Heft 34, 2005, s. 2417-2421.

- Zimmerman M J, “*Der Unterhaltsregress des Scheinvaters bei inzidenter Vaterschaftsfeststellung*”, FPR Heft 7, 2008, s. 327-331.
- Zeytin Z, “Alman Hukukunda Zarar Kavramı ve Gelişimi-II Maddi Zarar Olarak “Çocuk”, BATİDER, 21(3), Haziran 2002, s. 33-45.
- Zeytin Z/Ergün Ö, *Türk Medeni Hukuku*, 4. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Zevkliler A/Ertaş Ş/Havutçu A/Gürpınar D, *Medeni Hukuk*, Temel Bilgiler, 9. Bası, Turhan Kitabevi, 2015.
- Zevkliler A/Gökyayla K E, *Borçlar Hukuku, Özel Borç İlişkiler*, 11. Bası, Turhan Kitabevi, 2010.

